

ТЕНГЛАР ИЧИДА ТЕНГ

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ БЕШИНЧИ СЪЕЗДИДА (2 сентябрь) ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ РАИСИ,

депутат Ш. М. ЙЎЛДОШЕВ нутқи

(МАРҒИЛОН МИЛЛИЙ-ХУДУДИЙ САЙЛОВ ОКРУГИ)

Хурматли халқ депутатлари! Шу даргоҳда ўтирганларнинг муносабатига қараб ҳукм чиқарадиган бўлсак, СССР Президенти ва Иттифоқдош республикалар олий раҳбарларининг баёноти турлича кутиб олинди, дейиш мумкин. У кўпчилик учун кутилмаган бўлди. Бироқ бу ҳужжатни ортиқча ҳастуйғуларга берилмасдан, мамлакатдаги ижтимоий-сиёсий шароитнинг жамики воқеликларини ҳисобга олган ҳолда таҳлил этиб кўрсак, у ҳолда ҳозирги вазиятда унинг қабул қилинишига қарши бирон-бир фикр билдириш мумкин эмас.

Кўпчилик республикалар, жумладан Ўзбекистон ҳам ўз мустақилликларини расман эълон қилдилар. Бундан буён бизнинг кўп миллатли республикамиз этник жиҳатдан номланишда ҳар қандай «изм»лар ва сиёсий ўлчамлардан холи бўлади. Кеча миллионлаб ўзбекистонликлар 1 сентябрни чинакам давлатчилик ва ҳуррият кунини сифатида нишонладилар. Бундай воқелик билан ҳисоблашмасликка ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ.

Алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиманки, Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги тўғрисидаги баёнотда ва Ўзбекистон Республикасининг биринчи, яъни унинг давлат мустақиллиги асослари тўғрисидаги қонунда миллати, диний эътиқоди ва ижтимоий мансублигидан қатъий назар, республика ҳудудида яшовчи ҳар бир кишининг муносиб ҳаёт ке-

чириши, шаъни ва қадр-қиммати, ҳуқуқий ҳимояланиши таъминланиши узил-кесил айтиб қўйилди. Ҳеч ким бизни бошқа бирон-бир нарсада айблаб, шубҳаланиб ўтирмасин, соф орзу-ниятларимизга шак келтирмай қўя қолсин.

Бироқ қонуний савол туғилади: ана шундай ҳолатда Иттифоқ нима бўлади, унинг тақдирини қандай кечади, ҳозир гапирётганидек янгиланган кўринишда сақланиб қоладими? Чамаси, 19 августга қадар тасаввуримизда бўлган янгиланган Иттифоқ эмас, балки мохият-этиборига кўра иккита йирик вазифага эга бўлган мустақил давлатларнинг бутунлай янги Иттифоқ ҳақида фикр юритиш мақсадга мувофиқдир.

Республикалар ўртасида қарор топган чегараларнинг даҳлсизлиги билан бир қаторда умумий чегараларимизни қўриқлаб туриш учун ягона мудофаа потенциални сақлаб қолиш шарт, бу биринчиси. Иккинчиси шуки, тегишли молия-кредит муносабатлари ва ҳоказоларга эга бўлган умумий иқтисодий кенгликни сақлаб қолиш зарурлигига, ахтимол, ҳеч кимда шубҳа туғилмаётган бўлса керак. Фақат шундагина биз умумий танқислик ва пулнинг тинмай ўсиб бораётган қадрсизланиши қисвудан чиқиб олишимиз мумкин.

Назаримда, ҳатто Россия ҳам ёлғиз бир ўзи қисқа муддат мобайнида ана шу

вазифаларни ҳал этиши жуда қийин ёки амалда умуман мумкин эмас, вақт эса кутиб турмайди. Биз фақат куч-гайратларимизни бирлаштирган ҳолдагина зарур мудофаа қудратимизни сақлаб қолишимиз, қарор топган чегараларни қон тўкиш йўли билан қайта кўриб чиқмаслигимиз ҳамда иқтисодий-этимизни у тушиб кетган жарликдан тортиб олишимиз мумкин.

Шу билан бирга аниқ-равшан қилиб айтиб ўтишим керакки, бундай Иттифоқда «кичиклар» ва «катталар» бўлмаслиги, Иттифоқнинг барча органлари «бир республика — битта овоз» қоида-сига асосан тузилиши, бошқаруving барча таркибларида амалда мустақил давлатларнинг вакиллари зарурий тарзда бўлишлари, янги яққоқимлик вужудга келишининг ҳатто энг кичик имкоиятларига ҳам йўл қўймаслик лозим.

Янги Иттифоқ тузиш тўғрисидаги шартномага имзо чекадиган республикалар эркин ва тенг ҳуқуқли бўлиб қолишлари, ўз миллий-давлат тузилишига доир масалаларни мустақил ҳал этишлари, ўзлари зарур деб ҳисоблайдиган барча мамлакатлар билан дипломатик муносабатлар ўрнатишлари керак.

Мана шу минбардан туриб мен фақат съезд қатнашчиларига эмас, балки ҳаммага очиқ-ошкора айтмоқчиманки, мустақил Ўзбекистон Республикаси халқи ҳеч қачон

ҳеч қандай ҳолатда, ҳар қандай Иттифоқда, у кимлар билан тузилганидан қатъий назар, иккинчи даражали ўринда туришга рози бўлмайди. Тенглар ичида тенглик — халқимизнинг қадимий орзуси бўлиб, биз янги Иттифоқимиздан шуни ис-таймиз.

Хурматли съезд! Қиш яқинлашиб келмоқда, очарчилик бўлиши аниққа ўхшайди. Мамлакатимиз халқлари биздан сафсатабозликни эмас, балки амалий ҳаракатларни кутмоқда. Одамлар энг оддий тартиб, интизом ўрнатишни, таомилдагидек турмуш шароити яратиб беришни талаб этишмоқда. Уларнинг талаблари яна сўзамоллик гирдобиди чўкиб кетмаслиги лозим. Шунинг учун ҳам мен Қозоғистон Олий Кенгаши раисининг СССР Олий Кенгаши ҳамда халқ депутатлари съездининг бундан кейинги тақдирини ҳақидаги таклифини қўллаб-қувватлайман. Биз келажакдаги ўзаро муносабатларимизнинг принциплар масалалари бўйича қисқа муддат ичида аниқлик киритиб олишимиз, унда мустақил республикаларнинг қонуний манфаатлари ва талаблари назарда тутилиши, халқ ҳўжалиги ва умуман иқтисодиётнинг ҳамон давом этаётган парокандалигини тўхтатиб қолиш учун таъсирчан механизмни ишлаб чиқишимиз шарт. Ана шу маънода СССР Президенти ва иттифоқдош республикалар олий раҳбарларининг баёноти ишларимизни ўзаро муносабатларимизнинг сифат жиҳатидан янги босқичида тезроқ йўлга қўйиш юзасидан биргаликда ҳаракат қилишга яхши асос бўлади. Эндиликда ўтиш даври учун баёнотнинг учинчи моддасида кўзда тутилган органларни тезроқ тузишимиз ҳамда аниқ ишларга киришмоғимиз лозим. Мен сизларни, ўртоқ съезд қатнашчилари, ишмизда кўпроқ конструктив йўл тутишга чақираман. Бинобарин, съезд ишини уч ёки тўрт кун давом эттиришимиз ҳам шарт бўлмаса керак.

ЎЗАРО АЛОҚА

ПИСКЕНТ райони меҳнаткашлари кўшни жумҳуриятлар билан иқтисодий алоқани мустаҳкамлашга алоҳида эътибор бермоқдалар. Чунончи, апрель ойида район партия фаолларидан бир гуруҳи Қозоғистон ССР Олмаота вилоятининг Норинкўл ва Уйғур районларида бўлиб ўзаро маҳсулот айирбошлаш ҳақида шартнома имзолаб қайтандилар. Ушбу келишувга мувофиқ яқинда Қозоғистондан районга 200 тонна картошка олиб келиниб, арзон нархда аҳолига сотилди. Яқин вақтлар ичида яна минг бош йилқи, 5500 бош қорамол ва қўй олиб келиш мўлжалланмоқда. Қўшни жумҳурият аҳоли-сига эса мева ва сабзавот маҳсулотлари жўнатилмоқда.

(Ўз мухбиримиздан).

ПИРУ БАДАВЛАТ ОИЛА

Коммунистик районининг Чумқужар қишлоғи аҳолиси Мирбобоевлар оиласини ҳурмат билан тилга олишадди. Оила етакчилари Миращирмат ака ва Ҳожар аялар етти қиз ва тўрт ўғилни тарбиялаб воёга етказишган. Бугунги кунда уларнинг фарзандлари ўз ҳаёт йўлларини топиб кетишган. Акбарали инженер. Ибодат, Омила, Муҳаддас савдо ходими, Жамила, Хуриниса педагог, Миржамол, Миржалол, Муҳаббат доришунос, Раъно врач, Мирвали эса ишчи касбини эгаллаган.

Йиллар сайин Миращирмат ака ва Ҳожар аяларнинг қучоқлари кенгайди. 35 невара, 3 чевара Мирбобоевлар оиласини янада кенгайтirdi.

Яқин кунларда бу пиру бадавлат, серфайз хонадон соҳиблари — Миращирмат ака ва Ҳожар аяларнинг турмуш қурганларига 50 йил тўлади. Биз уларни ана шу қутлуғ айём билан қутлаб, фарзандлари, неварачеваралари бахтига омон бўлишларини, уларнинг роҳатини кўриб, яна кўп йиллар соғ-саломат ҳаёт кечиришларини тилаб қоламиз.

З. ОРЗИБОЕВА.

МУҲАРРИРИЯТГА МАКТУБ

ЁПИҚ БЕКАТЛАР ҚУРИЛАДИМИ?

нига ширии-шакар мева-чеваларини, поллиз ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етказиб бераётган. Ҳеч бўлмаганда, шуларнинг ҳурмати йўқми? Наҳотки, ёпиқ бекатларни қуриш шунчалик қийин бўлса? Фақат биз қийналяпмиз-

ми, десак, биздан бошқаларга ҳам қийин экан. Тарнов қишлоғида (эски номи) Ўрта Осмё темир йўли бошқармасига қарашли касалхона жойлашган. Бу ерда жумҳуриятимизнинг турли жойларидан келган беморлар даволанишади. Буни қарангки,

шундай касалхона рўпарасида ҳам на бекат, на бошна-на бор.

Ҳозирги иссиқ кунлар ҳам ўтади-кетди. Эрта-киндин ёғин-сочинли кунлар бошланса бу йўлдан қатновчи халқ нима қилади? Биз бир гуруҳ Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ва қариялар ана шу масалани ҳал этишда ёрдам сўраймиз.

И. СУЛТОНОВ,
Улуғ Ватан уруши но-гирони.

НАЗАРБЕК қишлоғини Тошкент билан 171, 182-йўналишдаги автобуслар боғлайди. Булар «Хасково» шўро хўжалигидан то охириг бекатгача қарий 10 километрлик масофани босиб ўтади.

Лекин ана шу оралиқдаги бекатларда йўловчилар учун ҳеч қандай қулайликлар яратилмаган. Тўғриси, бекатларнинг ўзи йўқ. Шу кунларда хасковлик дала меҳнаткашлари шаҳарликлар дастурхо-

Хўжалик раҳбари минбари

МЕҲНАТИМИЗ ЗОЕ КЕТМАЙДИ

БУ ЙИЛГИ ноқулай келган об-ҳаво шароити пахтакорларимизни анча мушкул аҳволга солиб қўйди. Деҳқонларимиз бундай оғир синовларни бир неча бор бошларидан ўтказишган. Кўп йиллик тажриба ва бардош қийинчиликлари енгилда ёрдам берди. Бемарид ёққан ёмғир, дўл, жала кўплаб экин майдонларини пайҳон қилиб кетганига қарамай деҳқонларимизнинг сермашаққат меҳнатлари ва ҳар бир пайкал, даланинг ҳолатига қараб чоралар кўрилиши туфайлигина гектарларда етарли миқдорда кўчатлар сақлаб қолинди.

Жорий йилда 633 гектар майдонда пахта етиштиряпмиз. Ана шу майдондаги

ғўза парваришини кўнгилдагидек ўтказиш учун барча имкониятларни ишга солидик. Бунда оилавий пудратчиларнинг меҳнати қўл келди. Чунки ерга хўжайинлик ҳисси бор-да. Ғўзалар ўз вақтида табиий ва минерал ўғитлар билан озиклантирилди. Тўрт марта қондириб сўғорилди, беш марта комплекс ишлов берилди. Қилган меҳнатларимиз зое кетмади. Ғўзалар ҳосилга кирди. Ҳосилнинг чўғини чамалаб кўрдик. Бу йил давлатга режадаги 1830 ўрнига 1900 тонна «оқ олтин» топширишга бел боғлаганмиз. Мўлжалимиз гектардан 29,8 ўрнига 32 центнердан ҳосил кўтаришдир. Лекин маррани эгаллаш осон кечмайди, албатта. Бу бевосита деҳқонларимиз-

нинг кайфиятига ҳам боғлиқдир. Агар деҳқоннинг уй-рўзгоридан, мол-ҳолидан кўнгли тўқ бўлса, иш унуми ҳам юқори бўлади. Бунинг учун биринчи навбатда уларнинг моддий таъминотини яхшилаш ҳақида қайғуришимиз керак. Шу мақсадда ва мавсумни юқори суръатларда ўтказиш учун барча зарур чора-тадбирлар кўрилатир. Мавсум давомида ва қиш пайтида тарқатиш учун 200 тонна картошка ва пизё гамлаб қўйилган. Бундан ташқари етарли миқдорда сабзавот ва поллиз маҳсулотлари колхозчиларга бериб борилмоқда. Бартер усулидан аҳоли манфаатлари йўлида фойдаланиб, гуруч олиб келяпмиз. Ҳар бир колхозчи-га 300—400 килограмм-

дан макка дони бердик. Чорваси борларни ем-хашак билан таъминлашни ҳам йўлга қўйдик. Жумҳурият Президентининг барча фармонларининг бажарилишига алоҳида эътибор бераёпмиз. Қишлоқ аҳлининг оз бўлса-да, оғирини енгил қилиш учун вақти-вақти билан мол сўйиб, гўшт билан таъминлаб келяпмиз. Вазоратидан анча арзон нархда сотилапти. Бу тадбирлар деҳқонларга енгиллик яратishi табиий.

Хўжалик фаоллари ва деҳқонлар билан маслаҳатлашиб, мавсумда ҳақ тўлашда ўтган йилги тадбирни қўллашни лозим топдик. Колхозчиларнинг манфаатини кўзлаб қўлда терилган ҳар бир килограмм пахта учун дастлабки теримда 30 ти-йиндан, иккинчисида 40 ти-йиндан, учинчисида 50 ти-йиндан 70 тийингача ҳақ тўлашга қарор қилинди. Механизаторларга теримга қараб ҳар тоннасига 25 сўмдан 40 сўмгача пул тўланади. Бу ҳақда колхозчи-

ларга етказилди. Ҳосилнинг асосий қисmini техникалар ёрдамида йиғиб-териб оламиз. Мавжуд 14 та пахта териш машинаси мавсумга тахт қилиб қўйилди. Лекин бу борада муаммоларимиз ҳам йўқ эмас. Техника—техника-да, бузилиши мумкин. Уларга керакли бўлган эҳтиёт қисmlарни эса баъзан тополмай сарсон бўласан, киши.

Эндиги вазифа ғўза баргини сунғий тўктириш ишларини ғўзанинг ҳолатига қараб маромида ўтказишдир.

Халқимизда ҳар ким эканини ўради, деган нақл бор. Бу йил бўйи пешона тери эвазига етиштирган ҳосилимизни нес-нобуд қилмасдан ўз вақтида ва сифатли қилиб йиғиштириб олиш зиммамизга катта масъулият юклайди. Уйлайманки, кўзланган мақсадга эришамиз.

Ҳолдор АҚРОМОВ,
Чиноз районидagi Навоий номили жамоа хўжалиги раиси.

АДАБИЁТ САҲИФАСИ

ЕЗУВЧИ Оқилжон Ҳусан ўзининг янги романини «Гўрўгли қиссаси» деб атади. Асарда Мирзачўл ва Жиззах чўлларининг ўзлаштирилиши жараёнида эзгу ниятли кишилар билан худбин ва бадниятли кимсалар ўртасидаги кураш қаламга олинган. Қуйида Оқилжон Ҳусаннинг «Гўрўгли қиссаси» асаридан парча эълон қиламиз.

НУРМУРОД Отамуродов: «Муртоз Манноновнинг ҳаёти фожиядан иборат», деганида яна нималарни кўздан тутаётган экан?
...Унинг асли исми Муртозо эди. Ёшлигида маҳалладаги катта-кичик болалар билан ёнгоқ, ошпақ ўйнаб ўсди. Аксарият ёшлар унинг ҳаётини кўнгралиқ қўриб қолди. Болалар уни «Муртоз», ҳатто «Тоzi» деб атайдиган бўдилар. У ўзини камситувчи лақабларга парво қилмасди, битта ошпақ ёки ёнгоқ ютиб олиши эвазига юз марта «Тоzi» деб аталишга тайёр эди. Бора-бора уни уйда ҳам «Муртоз» деб чақирадиган бўлишди.

Муртоз тўққиз-ўн ёшларга кирганида онаси вафот қилди. Отаси бошқа хотинга уйланди. Шунга ҳам қўлоқсиз, қашқатаёқ бўлиб ўсаётган Муртоз назоратсиз қолди. Атторлик дўконидан ишлайдиган отанинг болани тергашга вақти йўқ эди. Ҳаётини Муртоз мутлақо менсимасди.

Уруш йиллари Муртоз мўйлаби сабаза урган йиғитча эди. Ўзига ўхшаш бир-икки ўшпирин билан бозор атрофида кўп айланишарди: кимор ўйнашарди, бир-бирларининг еб турган нонини ёки қанд-қурсини юлиб қочишарди, кези келганда қиссавурлик ҳам қилишарди... Урушдан кейин Муртоз бироз вақт заёмфурушлик қилиб, икки марта милицияга тушди. Милициядагилар қаттиқ танбеҳ бериб қўйиб юборишди, «яна қўлга тушсанг қамаласан», дейишди. Шундан кейин у ит ва хўроз уриштириш «касблари» билан шуғулланди. Ит уриштиришда унча омади юришмасди, кейинги «касб» да ном қозонди. Бунинг замирида унинг ўзи ўйлаб топган бир «кашфиёт» этарди. «Кашфиёт»нинг туғилиши кутилмаганда юз берди...

Бир кун Муртознинг ҳамтовоқлари чойхонада ош ейдиган бўлишди. Ош олди-дан шакароб тайёрлай бошладилар. Бу иш Муртозга топширилди. Ногаҳон у қалампир ушлаган чап қўлининг бармоқлари билан кўзини ишчалади. Шунда Муртознинг кўзи шунақаям ачишдики, чидаб ўтириши қийин бўлди. У қўлини ҳам, кўзини ҳам совунлаб ювишга мажбур бўлди. Шу аснода миёнага ялт этиб бир фикр келди: «Хўроз уриштиришда қалампирдан фойдаланиб бўлмасмикин?»

Ошдан кейин Муртоз улфатларидан ажралиб, бозорга тушди. Туйилган ачиқ қалампирдан бир кило сотиб олиб, уйига жўнади. Қалампирнинг ярмини каструлкага солиб, сув қўшиб обдон қайнатди-да, туни билан совутиб қўйди. Эрталаб барвақт турди-да, қизил хўрознинг бошига дастурмолини ўраб қўйиб, унинг ҳамма жойига қалампирнинг ачиқ сувини пуркаб чиқди. Аниқроғи, даканг хўрознинг бошидан бўлак ҳамма ёғини қалампирга чўмилтирди. Сўнгра уни қўлтиқлаганича «жанг майдонига» олиб жўнади. Муртоз, сир бермаслик учун, ҳовлиқмасдан майдонга кириб борди. Қизил даканг дастлаб Янгийўлдан келган мўйловдор хўрозбознинг йирик қора хўрози билан уриштириладиган бўлди. Ҳар тага озроқ — атиги қирқ

сўм тикилди. Янгийўллик хўрозбоз каттароқ сўраган эди, Муртоз атайин оёғини тираб олди. Рақибнинг йирик қора бабақ хўрози биринчи югуришда қизил дакангнинг тожисидан битта паррагини узиб ташлади. Янгийўллик мўйлов қийқириб юборди. Лекин бабақ бояқиш ўша — биринчи югуришдаёқ дакангнинг патларига сурилган қалампир заҳридан кўзларига озгина илаштирган бўлса ажаб эмас! Иккинчи бор югуришда қизил даканг бир ёнга сурилиб кетди чамаса, қора бабақнинг тумшуги унинг патлари орасидан сирқалди... Ҳеч кутилмаганда қора бабақ бошини хиёл эгиб олганча давра бўйлаб қочишга тушди. Қизил даканг эса, гўё тожиси узиб

сан. — деди Муртознинг ёқасига ёпишган одам.

— Менда пул йўқ! — деди Муртоз.

— Уйингдан обкелиб бер!

— Уйимда ҳам пул йўқ...

Бир маҳал янгийўллик мўйлов қўлида пичоқ билан сўкиниб ўрнидан турди:

— Ҳе, ўша... онанг...

Уртага бошқа бир одам тушмаганида воқеанинг нима билан тугаши номаълум эди.

— Ҳў, мўйлов! Пичоқингни қинига солиб қўй! Гушналигингни Янгийўлнинг қиласан!.. Бу ерни Тошкан дейдилар!

Бамайлихотир айтилган бу сўзлар эскижувалик Собирнинг овози эди. Мўйлов Собир каллакесар деб ном олган, қотмадан келган йигитга бир қарадию дарҳол шаштидан тушди. Чамаси у Собирни аввал ҳам кўрган, ҳеч бўлмаганда номини эшитган эди. Собир чиндан ҳам юздан заҳар ёғилиб ўтирар, ёноғи остидаги кўкимтир томирлар қимирлаб турар эди. Бироқ у жаклини ичига ютиб, ўрнидан тур-

— дея мушукнинг олдида яримтача чебурек ташлайди. Мушук эса таомни ейиш ўрнига худди жонли нарса билан олишаётгандек пишқириб нарироқ қочади. Ҳасанбой ака мушукка қараб ўйлаиб қолади. Тақводорроқ бўлгани учунми, ушатилмаган иккита чебурекни қоғозга ўраб, ўрнидан туради. Тўшпа-тўғри Даҳбедаги участка милиционерига йўлиқиб, бор гапни айтиб беради. Милиционер ҳам дарҳол мотоциклини ўнглайди. Иккалалари йўлга тушадилар. Самарқанда ҳалиги иккита чебурек текширувдан ўтказилади: қўй гўштира... ит гўшти аралаштирилганлиги маълум бўлади...

...Катта қора сумкани гўштира тўлдириб бамайлихотир келаётган Муртоз чебурекхонанинг бекилиб турганидан ҳайрон бўлади. Эшикгача яқинлашганида ичкаридан Эвраметнинг овози эшитилади:

— Мен билмайман... Гўшти шеригим келтиради... Менга қўй гўшти деб айтади... Келса ўздан сўрай-

ди? — сўрайди Эшонқул.

— Тамаки заводи куйиб кетибди ёмиш.

— Ростдан-а?

— Ҳа, ростдан... Бугун Тоштемир Тошкентдан келди, ўша айтди. Ҳали буердаги магазинчилар билмайдилар. Агар билса, аллақачон яшириб қўйган бўларди. Мен боя бир яшигини магазиндан олиб, уйга обориб қўйдим. Бир-икки йилгача бемалол чекавераман. Қимматлашиб кетса бир қисмини сотсам ҳам бўлади...

Эшонқул ҳам наригисининг гапини қувватлайди:

— Яхши айтдинг, оғайни, мен ҳам олиб қўйишим керак экан...

Шу гап асносида Муртоз суллоҳ ичбуруғи тутиб қолгандек ошиғич жавоб сўраб ўрнидан туради. Тўшпа-тўғри озиқ-овқат дўконига кириб, тўрт яшиқ «Прима» сигаретаси сотиб олади. Сотувчи ҳайрон бўлади-ю йидамайди. Суллоҳ бир неча кундан кейин чўнтакча тушадиган тўрт ярим минг сўмни кўз олдида келтириб, саккиз юз қанчадир сўмини сотувчига нақд санаб беради. Дарҳол битта машинани қирага олиб, яшиқларни темир йўл вокзалига етказди. Ўзига олган чиптадан ташқари юк учун провозчилик ҳам бироз пул тўлаб, Тошкентга етиб келади, яшиқларини ҳам эсон-омон пастга тушириб олади... Қисқаси, у сигарета тўла яшиқлари билан бир вақтлар ўзи ўсган — ўгай онасидан туғилган укалариникига кириб боради. Отаси уч-тўрт йил муқаддам бандаликни бажо келтирган, ўгай онаси ҳам қариб қолган, укаларининг каттаси аллақачон воғта етиб, рўзгорни бошқариб турар эди.

Муртоз бироздан сўнг маҳаллани айланиб чиқади, кўчада бир-икки танишларини учратади. Маҳалладаги озиқ-овқат дўконига кириб, папирос қўйиладиган тарафга кўз ташлайди: дўконда папиросу сигаретларнинг ҳамма хиллари таҳлиниб турарди.

— Бундан кўпми? — деб сўрайди Муртоз секингина.

— Қайсидан? — дейди сотувчи йигит уни яхши англамай.

— «Прима»дан.

— Ҳа, навал... Қанча керак?..

Муртоз беихтиёр бурилиб, пешонасига «шап» ётказиб уриб қўяди. Алданганини, ўзининг хасислиги учун сурхондарёлик улфатлари унга қалтис ҳазил қилганларини тушунади... У ўша сафари давомида майда-чуйда ҳаржати билан роп-роса минг сўмга куйиб қолади...

Йиллар ўтади. Муртознинг бошига мусибат тушади: хотини бир неча ой касал этиб, вафот этади. Муртоз ўн ёшли ўғли билан бева қолади. Бунинг устига техникумга ревизия келиб, у ердаги ҳисоб-китоб ишларидан чалкақлик топади. Қаллобликнинг асосий илдизи ўзига келиб тақалишини Муртоз сезиб қолади. Турманинг панжаралари ўзига яқинлашиб келаётганини сезган Муртоз Тошкентга — катта укаси Мустафога «тезда етиб кел», деб телеграмма юборади. Бу пайтда Мустафо катта бир наҳриётда бош муҳаррир ўринбосари эди. Жигарчилик эмасми, Мустафо акаси ишлаётган районга дарҳол етиб боради. У чиндан ҳам Муртозни фалокатдан қутқариб қолади: район идоралари билан гаплашиб, камоматни Муртоз ҳисобидан нақд тўлатишга, акаси устидан жиноий иш қўзғатмасликка кўндиради... Мустафо акаси билан жиянини Тошкентга кўчириб келади...

Оқилжон ҲУСАН.

Ўзбекистон ёзувчиларининг янги асарлари

МУРТОЗ СУЛЛОҲНИНГ

КЎРГАН - КЕЧИРГАНЛАРИ

олингани учун, «шерга айланиб кетди», — қора бабақни қува бошлади. Ҳозиргина қийқириб турган янгийўллик хўрозбоз бирданга бўшашиб қолди.

— Қани, яқинини чиқаринг энди, оға, — деди кимдир янгийўллик хўрозбозга, — гап гавдада эмас, кучда...

— Қизил даканг ағасига ўхшаган пухта-пишиқ экан!

Янгийўллик мўйлов бир-бирининг қўлида турган ўз хўрозига еб қўйгудек бўлиб тикилди-да, уртага тўртта ўн сўмлик ташлади. Муртоз пулни олиб, индамай ёнига солди, жойига келиб ўтирди. Утирганлар бири олиб, бир қўйиб қизил дакангнинг «чайир», «чаққон», «пихини ёрган» деб мақтар эдилар. Кимдир дакангбойга мехрибонлик кўрсатиб, узиқган тожиси ўрнига йод суриб қўйди! Бошқа хўрозлар уртага тушди... Уйин оқирроғида қизил даканг Муртознинг ёнига яна юз сўм «солиб қўйди».

Ҳар ҳафтада бир бўладиган хўроз уриштириш ўйини шу тариқа давом этаверди. Лекин ҳамма нарсанинг ҳам бошланиши бўлганидек охири ҳам бор-ди! Вақти билан Муртознинг ўз хўрозларини қалампир сувига чўмилтириб, лўттибозлик қилиб келаётгани билганиб қолди. Бу воқеа ўша ялангликдаги даврада юз берди. Муртознинг хўрозини ишқибозларнинг деярли ҳаммаси навбатма-навбат ялаб кўришди... Сўнгра Муртозни турткилаб, сазойи қилиб ўртага чиқаришди, ўша кунни ютган пулларини тортиб олишди, хоҳлаганларича сўмиди. Бу орада аввалги ўйинларда ютқизганлар ҳам ғурмуш қилиб қолишди: ўзлари ютқизган пулни Муртоздан талаб қилишди. Муртоз индамасдан — без бўлиб тураверди. Кимдир келиб унинг ёқасига ёпишди, бошқа биров ажратмоқчи бўлди.

— Пулни чиқар, лаънат! Мендан икки юз сўм олган-

мади, ўтирган қўйи Муртозга буурди:

— Ҳой, този ит! Қани, ҳозироқ даврандан чиқиб жўна! Агар бирон жойда хўроз уриштирганингни эшитсам, билиб қўй, калланг қўлинда бўлади!

Муртоз индамай чиқиб кетди. У бу «касб»ни ҳам ташлади, ҳайё-ҳайт деб Тошкентдан Самарқандга жўнади. Беш-олти кун у ер-бу ерда тентираб юриди-да, охири Эврамет деган бир таниш орттирди. Иккаласи гапни бир жойга қўйиб, Сибозори яқинида чебурекхона очинишди. Чебурекхона шаҳар умумий оврақтланиш идораси ихтиёрида эди. Муртоз ўзлари очган емакхонани ун, гўшт, пивз ва бошқа масаллиқлар билан таъминлар, Эврамет эса чебурек пишириб сотиш билан вақт ўтказар эди. Улар фойдани бир тийин нари-бери қилмасдан бўлиб олишарди.

Бирор йил ўтар-ўтмас у ерда ҳам ишқал чиқди. Бунинг тафсилоти қуйидагича: Даҳбед қишлоғида яшовчи Ҳасанбой ака Самарқанд бозорига уч-тўрт қоп сабази, турп келтириб сотади-да, бозордан чиқиб бораётганида йўловчилар еб турган чебурекка кўнгли суст кетади. Тўртта чебурек олиб, иштаха билан ейди. Қорни очиб турган эканми ёки таом ширин туюладими, яна иккитасини бир-бирига қўшиб ўрайди-да, пақос туширади. Сўнгра, болалари учун унта чебурекни қоғозга ўраиб олиб, Даҳбедага жўнади. Уйига етиб борғач, дастурхон атрофига ўтирадилар. Ҳасанбой аканинг хотини, болалари шаҳардан келтирилган таомни мақтаб ея бошлайдилар. Шу пайт ҳовида юрган мушук уйга киради-ю, дастурхон яқинида бирданга жунини ҳурпайтириб, нимадандир жакли чиққандек галати миёвлаб, пишиллайди. Ҳасанбой аканинг хотини:

— Вой қуриб кетгур, оврақдан қуруқ қопсан-да, сизлар... Ҳозир келади...

Муртознинг юраги орқасига тортиб кетади. Қўлидаги сумкани секин деворга тираб қўяди-ю, бироз кўриб қолишдан кўриб, шартта орқасига бурилиб қочади. Нарироққа бориб, йўл-йўлакай таксига ўтиради-да, вокзалга жўнади. Станцияда энди ўрнидан жилаётган юк составига осилиб, ярим тунда Когонга етиб олади. Эрталабга яқин Когондан Сурхондарёга жўнади.

Муртоз Сурхондарёдаги районлардан бирда узоқ йиллар қолиб кетади. Дастлаб районнинг ширворлик цехида қоровуллик, кейинроқ инспекторлик қилади. Бир неча йилдан сўнг ўша ердаги техникумга кассир-бухгалтер бўлиб ўтади. Шу ерда уйланади, фарзанд кўради. Энди у шароитта бироз мослашиб, «кўп-кўп эмас, оз-оз ейиш» усулига ўтади, гўнқарға сингари бир чўкиб, икки қарашга одатланади. Таниш-билишларни кўпади. Лекин хасислиги, бир тийин учун ўзини томдан ташлашга тайёр эканлиги билан танилади, атрофдагиларнинг ҳазил-хазил гапи учун асосий нишонга айланади. Ҳазилкаш таниш-билишлари бир гал уни роса чув туширадилар...

Тахминан ўн чоқли одам даврада знефат еб ўтиришарди. Уйин-кулги давом этаётган пайтда улфатлардан бири Муртознинг ёнидаги йигитга «Прима» сигаретасидан узатади-да:

— Янги гапдан хабаринг борми, Эшонқул? — деб шивирлайди. Муртоз, гарчи уларга томон юзини ўтирмаган бўлса ҳам, «янгиликни мен ҳам эшитиб олай», деб қулоғини динг қилади.

— Нима янгилик экан, эшитайлик, — сўрайди Эшонқул дегани.

— Тошкентда мана шу «Прима» папиросининг пачкаси бир сўмга чиқиб кетибди, — дейди нариги улфат.

— Ия, нега бунақа бўлиб-

• Кулги усталари •

ТУЛАН ТАБАССУМ

Бировни кулдириш осон эмас. Гап беғубор, самимий юракдан чиққан кулги ҳақида бораёпти. Айниқса кулги иллатларни йўқотишга, «эрта келинг», «индинга келинг» деб одамларни сарсон қилиб ташлайдиган қозғозларга қарши курашга, лаган бардорларни фош этишга қаратилиши керак бўлган бўлса бу ишнинг удасидан чиқиш янада мушкул. Аммо ҳозир эл орасида «Тўлан табассум» тахаллуси билан машҳур бўлиб кетган Тўлан Қўзибоев бу ишни неча йиллардирки ўрнига қўйиб, катта ҳурмат, эътибор топиб келмоқда.

Тўлан табассум ҳақида ёзишдан олдин уни илгаридан анча таниган, билганлар билан ҳам суҳбатлашишга тўғри келди. Бундай мулоқотлардан шундай хулоса чиқардикки, унинг ҳажвий, кулгибоп митти ҳикоялар, қатрлар яратиш қобилияти Тошкент Давлат дорилфунунининг филология куллиётида ўқиб юрган чоғларидаёқ анча ёрқин намоён бўлган экан.

— Ҳуш йили бошланиши билан ўн беш, йигирма кун ўтар-ўтмас биз талабаларни пахта териш учун гоҳ Сирдарё вилоятига, гоҳ Тошкент вилоятининг Бўка районига олиб чиқиб кетишарди, — дея эслади журналист Маҳмуд Комилжонов, — Ёшлик эмасми, кун бўйи пахта терсак ҳам чарчаш нималигини билмасдик. Кечқурунлари гулхан ёқиб шеър-конлик оқшомлари ўтказардик. Ана шу тадбирларда Тўлан Қўзибоев фаол иштирок этар, доими кулги уйғотадиган шеърлари, ҳажвийларидан ўқиб берар эди. Унинг ижодий машқлари дангасаларни, борган жойимизда колхозчиларга шарт-шароит яратишга эътибор бермаган беғам раҳбарларни истеҳзоли кулги билан танқид қилишга қаратилар эди.

Тўлан аканинг севги, муҳаббат, дўстлик мавзуларидаги энгил кулги уйғотувчи қатрларини ҳам маза қилиб тинглар эдик.

— Тўлан Қўзибоев даврага чиқиши билан ўзидан-ўзи бизнинг чеҳраларимизда ҳам табассум пайдо бўлаверар эди, — дея олтин давр лавҳаларини ёдга олди Муҳаммаджон Бобоҷонов, — унда қандайдир сеҳр бормиди, билмадим. Лекин кўзлари ҳаммиша қилиб турар, дарҳол ҳаммани кулдирадиган бирон бир латифаними ёки ҳажвийни айтиб чеҳраларга табассум бағишларди. Шундан сўнг аскиялар бошланиб кетарди.

Бунақа пайтларда Тўлан ака бирон марта маромдан чиқмай, юрак-юракдан кулдира олганига гувоҳ бўлганман.

Одамларни кулдиришга чоғланган, бугун 50 ёшида янада кўп куч-ғайратга тўлган ижодкор Тўлан Қўзибоевнинг таржимаи ҳоли оддий. Авлод-аждодида қизиқчи ҳам, ҳажвчи ҳам бўлмаган. Лекин ўзи тугилиб ўсган жойи Андижон вилоятининг Асака шаҳрида ўсмирлик чоғида кулги усталарининг, аскиячиларнинг айтишувларини кўп бора тинглаган. Кейинчалик у ўрта мактабда ўқиб юганида ҳажвий ҳикоялар, шеърларни ҳавас билан ўқиди. Бора-бора ўзи

ҳам шу мавзуда қалам тебратта бошлади. Талабалик йилларида бу иштиёқ янада кучайди. Тез орада рўзномалар, ойномаларда Тўлан Қўзибоев деган ном кўзга чалнадиган бўлиб қолди. Ҳажвчининг ижод намуналари «Муштум», «Крокодил» мажаллаларида, эфир тўқинларида, «зангори экран» кўрсатувларида пайдо бўла бошлади. Т. Қўзибоев 1965 йили дорилфунунни битиргач, Ўзбекистон радиосига ишга қабул қилинди. Мана 26 йилдирки, у адабий-драматик эшиттиришлар бош муҳарририятининг сатира ва юмор бўлимида муҳаррир сифатида фаолият кўрсатмоқда.

Йигирма олти йил. Бир йигит умри. Инсон ҳаётида қайноқ иш фаолиятини чорак аср деб белгилашган. Шу даврда у бирон иш қилиб халқига манзур бўлган бўлса, умри зое кетмагани ҳисобланади. Шу жиҳатдан Т. Қўзибоев фаолияти эътиборга сазовордир. У халқига ҳузур бағишловчи табассум яратди. Миллион-миллион тингловчиларнинг чеҳрасига ҳаво мавжлари орқали кулги ҳада этди. Ўз касбига эътиборан дўстлари даврасида Тўлан табассум деган ном олди. Масалан, қадимда

Тўйчи Ҳофиз, Зиёвиддин қори, Иса ошпаз дегандек Тўлан табассум тахаллуси ҳам оммалашиб кетди. Унинг бу ҳислатига ишора қилиб «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» рўзномаси ёзган қуйидаги ўртоқлик ҳазили ҳам диққатга лойиқдир:

Маҳалласи — «Табассум»,
Ишлаш жойи «Табассум»
«Табассум»ни мақташдан
Толмас Тўлан табассум.

Тўлан Қўзибоев ижодига назар ташласак, у ҳажвийнинг турли мавзуларида қалам тебратаётганлигини яққол кўрамиз. Ижодкорнинг кўпгина ҳажвий шеърларида музика басталанган ва улар ҳазил қўшиқларга айланиб қолган. «Келинг, кулишайлик дўстлар», «Жиззах ёри», «Дийдиёнинг давоми» кабилар шулар жумласидандир. Тўлан машҳур қўшиқларга пародиялар ҳам яратган. «Дўлана» ўрнига «Бедана», «Келмаса келмасун нетай» ўрнига «Кулмаса кулмасин, нетай»лар шулар жумласидандир. Унинг беҳисоб интермедия, латифа, ҳажвий қатрлари «Табассум»ни безаб борапти. У тўллаган «Табассум» ҳажвийлар китоби жуда кўп нусхаларда нашр қилинган бўлса ҳам тезда қўлма-қўл бўлиб кетган. Кўпчилик интермедия, латифа, қатрлари аллақачон оғиздан-оғизга кўчиб, халқ мулкига айланиб юрибди.

Тўлан Қўзибоевнинг номи жумҳурият ҳажвичилари Саид Аҳмад, Фарҳод Мусажонов, Неъмат Аминов, Саъдулла Сиёев, Анвар Обиджонлар қаторида маълум ва машҳурдир. «Табассум» радиожурналининг ҳар бир сонини бир ҳажвий китоб десак муболага бўлмас. Унинг тингловчилари доираси ҳам кенг, сони кўп. Т. Қўзибоев ўз иши ва ижодига фидойи бўлганлиги туфайли, тинмай елиб-югуриб ишламоқда. Бунга юрагидаги жўшқин ғайрат, ташкилотчилик қобилияти қувват бериб туради. У радио студиялар атрофида ўраланиб қолмасдан тез-тез вилоятлар деҳқонлари, чорвадорлар, саноатчилар, талабалар ҳузурига бориб, «Табассум» радиожурнали ижодкорларининг ижодий учрашувларини уюштириб боради. Бу учрашувлар бир томондан меҳнатнашларга ҳузур ва ором бағишласа, иккинчи томондан бизнинг ижодкоримизга янги-янги мавзулар ато этмоқда.

Ҳайдар МУҲАММАД,
Саидвали ҲАСАНОВ.

■ Суратда: Тўлан Қўзибоев (ўнгдан иккинчи) ҳамкасблари даврасида.
Сураткаш В. ТУРАЕВ.

• Тўлан табассум ижодидан намуналар •

КУЛГАНДА ОЙИМ ЧИРОЙЛИК

Тоғамнинг Жамила исмли жакжонига қизчаси бор. Бир кун ундан сўрадим:

— Ойим чиройликим, адангми?

— Ойимлар чиройлик, — ойисига қараб жавоб қилди у.

— Йўқ, ойим ҳунуқлар-ю, яна ҳазиллашмоқчи бўлдим мен.

— Ҳо-о... Ҳечам ҳунуқ эмаслар, — деди Жамила сал жакли чиқиб. — Сиз қовоқларини солиб турганда кўргансиз-да! Ойим кулсалар чиройлик бўлиб кетадилар.

ТЕЛЕФОНЧИ ҚИЗ

(Ҳазил)

Алло! Алло! Менга қаранг, телефончи қиз!
Этманг бунча ҳолимиз таяг, телефончи қиз!
Уланг десам сизни эмас, дил улабсиз,
Е сиз билан айлаими жанг, телефончи қиз!
Шундан бери юрак кургур телефон мисол,
Типирчялаб, айлар гаранг, телефончи қиз.
Билсам сизсиз бойлабсиз-ку, менггани
Шу ҳам ишми, сизни қаранг, телефончи қиз!

ЖОН ДУКОНДА СОТИЛМАЙДИ

— Бугун нега ишга бормадингиз, дада?

— Ҳадеб ишлайверадими, жоннинг дўкони борми, ўғлим, — илқайиб деди ота. Орадан бир кун ўтди.

— Бугун нега ўқшга бормадинг, ўғлим?

— Ҳадеб ўқийверадими, жоннинг дўкони борми, дада! — тирқайиб деди бола.

ИШ КУНИМИЗ - БУШ КУНИМИЗ!

(Ҳазил)

Дам олиш кун ўтди мана,

Ишхонага келдик яна.

Ишхонамиз миш-мишхона

Мишимиз тинглаб, хуш кунимиз,

Утар «қизғин» иш кунимиз!

Дам олиш кун биз бўш эмас,

Уй юмуши дам ол демас,

Биров сенинг ғаминг эмас,

Хўп чарчаймиз бўш кунимиз.

Иш кунимиз — хуш кунимиз!

Кимлар — у — бу ўқишади,

Кимлар ғайбат тўқинади.

Кимлар кимла қўқинади,

Утар «қизғин» иш кунимиз,

Иш кунимиз — хуш кунимиз!

Кунлар бунча чоппи елар,

Ҳафта ўтиб, ҳафта келар.

Беш кун ичи қилдик нелар?

Учди-кетди беш кунимиз,

Эрта яна бўш кунимиз!

БИРИНЧИ ҚУНГИРОҚДАН KEИИНГИ ЭЪЛАР

ЎҚИТУВЧИ-ЕТАКЧИ КУЧ

Оржоникидзе район халқ таълими ходимлари ҳаётида алоҳида из қолдирган ўтган ўқув йили воқеаларга бой бўлди. Кўплаб мактаблар жамоалари ўз олдларида турган масъулиятли вазифани ҳис қилган ҳолда эски фойдаланиш тартибларини қўлга олиш, таълим-тарбияни янги усуллар билан такомиллаштириб бормоқдалар. Мактабларда тузилган «Мактаб — маҳалла», «Мактаб — саёҳат маркази», «Мактаб — хўжалик», «Мактаб — маданий марказ», «Мактаб — меҳнат ва jisмоний тарбия маркази» сингари тўғарақлар йил бошидан оқ йўлга қўйилди.

Ўқувчиларнинг қизиқишларига қараб турли хил машғулот ва секциялар ташкил

қилинади. Мактабларда пули тўғарақлар кўпайтирилади. Райондаги мактаблардан ташқари муассасалардаги 224 тўғарақ ва спорт шўъбалари яна фаолият кўрсата бошлайди.

Ўтган ўқув йили мобайнида ёшларни ўқитишда эришилган таърибалардан фойдаланилади. Хусусан, 7-мактабда хусусан ўқитиш, 38-мактабда кўргазмалар кўрсатиш ишларини борасидаги ютуқлар оммалашади.

23-мактаб ва 4-мактаблар аро ўқув-ишлаб чиқариш комбинатларининг молиявий мустақиллик, бир қатор мактабларда табақалаштириб ўқитиш борасидаги таърибаларини ёйишга эътибор

берилади. Районда ўзбек, рус, араб тиллари, математика, ахборот-ҳисоблаш фанларини чуқур ўзлаштириш бўйича бундан икки йил аввал бошланган иш давом этади.

Айрим мактабларда туб миллилатга мансуб бўлмаган ўқувчилар сони кўп эмас. Шунинг учун уларни ўз она тилига ўргатиш факультатив машғулотлар ва тўғарақларда олиб борилади. Масалан, 14-мактабда уйғур, 2-, 7-, 17-, 37-мактабларда қozoқ, 10-, 21-, 22-, 35-мактабларда тожик, 4-, 5-, 15-мактабларда татар, 10-мактабда қирғиз, 1-, 11-мактабларда қрим-татар тили шу асосда ўрганилади. Мазкур ўқув йилидан бошлаб 43-мактаб корейс ти-

лини ўргатишга ҳозирлик кўрмоқда.

Юқорида қайд қилинган вазифаларни амалга оширишда асосий оғирлик ўқитувчилар зиммасида бўлади, албатта. Шу боис ҳам ўқитувчининг ижтимоий аҳволи, унинг меҳнاتини қадрлаш, муносиб баҳолаш масалалари халқ таълими бўлими ҳамда мутасадди ташкилотларнинг доимий эътиборида. Ўтган йили 230 нафар ўқитувчи ва раҳбар моддий рабатлантирилди. 150 нафари район халқ таълими бўлими, вилоят бошқармасининг фахрий ёрлиқлари билан тақдирланди.

Мактабларнинг моддий техника таянчи масаласига келсак, йил охирига қадар 28-мактаб, Қибрай қўргонидоги болалар боғчасининг бинолари фойдаланишга топширилиши кутилмоқда. Таъмирлаш ишларида райондаги бир қатор хўжалиқлар ёрдами самарали бўлди.

Биз янги ўқув йили бошланиши муносабати билан бир қатор ўқитувчиларни суҳбатга жалб этдик. Масалан, 4-мактаблар аро ўқув ишлаб чиқариш комбинати директори А. Туёқбоев, 25-мактаб тил ва адабиёт ўқитувчиси А. Маҳаматов, 3-босқич мактаби директори Х. Ортиқўжаев, 3-ўрта мактаб ўқитувчиси Б. Абдурахмонов, собиқ ўқитувчи Р. Азизхўжаев, Ангрен педагогика билимгоҳининг ректори Н. Иброҳимов, 1-мактаб директори И. Михолский ўртоқлар ўқувчилардаги лоқайдликка қарши курашиш, уларнинг илм олиш самарасини янада ошириш учун ўқитувчилар обрўсини кўтариш зарурлиги, шунингдек болаларни меҳнатга жиддий жалб этиш кераклиги ҳақида фикр-мулоҳаза билдиришди.

Р. УСМОНОВА.

• Инсон ва қонун •

Бу рўй бермаслиги мумкин эди. Лекин лоқайдлик, бепарволик жиноятга йўл очди.

Хос — Бекободдаги қадимий қишлоқ. Одамларнинг ҳам ўзига хос феъл-атвори, урф-одати бор. Тўй-маъракаларини ўзларига хос тарзда ўтказишади. Шу қишлоқдан икки полвон етишиб чиқди. Бирин Олимбой, иккинчиси Олимбой. Тўй бўлса турли хил ўйинлар кўрсатишарди. «Фалончиникига полвон келибди», дейишса — тамом, болакайлардан тортиб, тишлари тушиб, қўллари қалтираб қолган момоларгача етиб келишади...

Олимбой билан Алижон ҳеч қачон биргаликда ўйин кўрсатишмасди. Бирин борган тўйга иккинчиси қадам босмайди. Куч ва маҳоратда Алижон устун. Катта-катта тошлар унга коптокчалик эмас. Довруғи Хосдан чиқиб, вилоятга ёйилган. Рўзномаларда расмларини беришди. Бу Олимбойнинг акаси Рўзбойга ёқмасди, ғайрилиги келарди. Қишлоқда Аворқуловлар эмас, Маҳкамовлар биринчи полвон бўлишлари керак, тамом-вассалом! Лекин биринчи бўлиш осони? Бунинг учун атрофининг ўраб турган халқни ҳайратда қолдиришнинг, кунининг кўрсатиб қўйишнинг керак. Афсуски, Олимбой минг чирангани билан Алижонга етолмасди.

— Алижон жонимга тегди, — Рўзбой сўнгги қадаҳни симириб, гезариб, пириллаётган лабларини артди, мастона кўзларида совуқ учкун кўринди. — Қачонгача бўйнимизни қисиб юрамиз? Хосда ё у турсин, ёки биз турайлик!

Уй эгаси Фахриддин, унинг отаси Абдулатиф оғизларига талқон солгандек жим туришарди. Рўзбойга гап ўқитиш қийин. Ниҳоятда жоҳил-тажанг одам. Бир эмас, уч марта қамалган. Қўлидан ҳар бир иш келди... Фахриддиннинг ҳаёлидан шу ўйлар ўтиб, Рўзбойга тикилиб турарди. У ичкилик таъсиридан дадилланган, фикрлар жилловини тутолмаслик даражасига етган эди.

— Менга қара, Фахриддин, — деди Рўзбой. — Сен менинг оғайнимсан-а? Ҳа, болал! Энди, гапга қулоқ сал...

Фахриддиннинг ранги ўчди, кўзлари катта-катта очилди. У шу топда қийин аҳволда қолганди. Йўқ, деса, барибир кўндиради, судраб

бўлса ҳам олиб боради. Рўзбой шунақа одам.

Икки оғайни гапни бир ерга қўйиб, гаплашиб кетишарди. Йўлда уларга танишлари Умарқул учраб, мотоциклда Рўзбойнинг уйи яқинидаги бетон кўприк олдига ташлаб кетди. У уйига кириб, аввалдан тайёрлаб қўйган қўшотар милтигини ўқлаб, миллий пичоғини ёнига солиб чиқди.

— Энди машина керак,

возис олдида тўхтади. Фахриддин дераза олдига келиб, «Алижон ака», деб чақирди. Жаҳон опа чўчиб уйғонди. Уғлимни шу маҳалда ким чақираптикин, деган хаёлда деразадан қаради. Кўзига мўйловли йигитча кўринди. Юрагига гулгула тушди. Йигитчининг кўзлари негадир бежо эди.

— Алижон уйда йўқ, — деди Жаҳон опа шошилиб. Бояқиш она ўғлининг уйро-

синглиси Гулшаноё етиб келиши. Беш ёшли Азизбек, эндигина уч ёшга қадам қўйган Лазизбек дадалари атрофида чирқираб туришарди. Мирзоалим аламига чидамай бошига муштларди. Қариндош-уруғлар Рўзбой изидан қувишди. Хонадонлардаги кучуқлар занжирларини узгудек бўлиб хуришарди, одамларнинг шовқин-сурони эшитиларди...

«Қишлоқда фақат менинг укам полвонлик қилади», дерди. Маҳкамовлар укамни кўплашиб калтаклашди. У касалхонада ётиб чиқди. Барибир Алижон полвончилигини ташламади. Чунки кўп йиллар давомида бу оғир жисмоний ўйинга ўрганиб-қўниқиб қолганди.

Биз жигаримиздан айрилдик. Юрагимизда бир умр армон қолди. Сизлардан ушбу воқеани рўзнома орқали бошқаларга билдиришингизни сўраймиз. Чунки бундай фожиа тақрорланмасин, оналар, ёш-ёш келинчақлар, аёллар зор қақшаб қолмасин, ҳамма хушёр бўлсин, лоқайдликка берилмасин, деймиз».

Алижон номард ўқидан дунёдан бевақт кетди. Лекин Хос одамлари лоқайдлик қилишмаганда аҳтимол ўқ отилмасмиди? Рўзбой ичкилик ичиб, Собир Тошматовнинг биқинига милтиқ тираганда, ярим кечаси вараңлатиб ўқ отганда наҳотки бирор киши унинг қўлидан қуролини тортиб ололмади? Майли, тортиб ололмаसा ҳам ҳеч бўлмаганда ички ишлар бўлимига, участка инспекторига ҳабар қилиш мумкин эди-ку.

Абдулатиф Кенжаевнинг лоқайдлиги туфайли ўғли Фахриддин жиноятга қўл урди, «қотилнинг шериги» деган ёрлиқ олди, саккиз йил муддат билан озодликдан маҳрум этилди. Ота энди минг бор пешонасига ургани билан фойдаси йўқ.

Тошкент вилоят судининг жиноий ишлар бўйича коллегиясининг вилоят суди аъзоси М. Саломова расмийда бўлиб ўтган суд мажлисида Рўзбой Маҳкамов энг олий жазо — отиб ўлдиришга ҳукм қилинди.

Азиз муштарий, рўзнома-мизнинг аввалги сонларидан бирини худди шу Бекобод районида рўй берган қотиллик хусусида ҳикоя қилганди. У ҳам ҳуқуқ-тартибот органлари ходимлари, ён атрофда яшовчи кишиларнинг лоқайдлиги туфайли содир бўлган. Ана шу лоқайдлигимиз эл-юрт орасида танилиб, ном қозониб келатган азамат полвон Алижонни орамиздан олиб кетди. Агар шу алфозда юрарсак, эртага яна қайсидир хонадондан тобут лопиллаб чиқади, етимлар, жигарбағри эзилган оналар кўпаяди.

Хосдаги фожиа асло тақрорланмасин.
Эсон ҚОСИМОВ.

— деди у. — Ишни битиргач, пиёда қаергача борардим. Қўлга тушсам, этимни бир бурдадан қилиб юборишади. Айтгандек, Собирда машина бор-ку.

Собир Рўзбойнинг бежо кўзларига, бўзарган юзига шубҳа билан тикилди.

— Узоқ эмас, ярим соатда қайтиб келасан. Собир кўнмади. Шунда Рўзбой унинг чап биқинига милтиқ тиради: — Мени биласан-а, ҳазиллашмайман. Тез бўл, машинани олиб чиқ!

Собир «М-412» маркали, «И 91-79 ТП» номерли «Москвич» автомашинасини Рўзбой айтган томонга ҳайдади.

— Тўхтат, — деди Рўзбой ўз уйи олдига келгач. — Ҳозир томоша кўрсатамиз. У машина ойнасини тушириб, милтигини Собирнинг елкасидан, ўтқизди. Тепкини босди. Тинчгина ором олаётган қишлоқ вараңлаган овоздан бир тебранди. Кайфи баттар кучайган Рўзбой милтиқдан яна икки марта ўқ узди. Дарвозалардан, деразалардан уйқусираган, ваҳимага тушган кишилар кўринди. Собирнинг хотини Бўстон ўгли билан югурдук бўлиб келишди. Собир ўрнидан қўзғолган эди, орқа ўриндиқда ўтирган Фахриддин елкасидан босди: «Қи-мирлама».

Машина Алижонлар дар-

ниб қолишидан хавфсирарди. Яхши одам ярим кечаси келмайди. У Алижонга қасдлашиб қолган Рўзбойдан чўчирди. Ишқилиб, худо ўз паноҳида сақласин, болачақаларига ўзи бош бўлсин...

— Ойи кимдир чақирди-ми? — Алп қоматли Алижон уйқусираган ҳолда уйдан чиқди. Жаҳон опа «Уйга кир, кўчага чиқма», деса ҳам «Қўрқманг, кўрайликчи, ким экан?», деганча дарвозани очди. Безовта она ўғлига эргашиди. Ним қоронғуликда кўзлари ваҳишана ёниб, Рўзбой турарди. У ўзи томон келётган Алижонни мўлжаллаб, тепкини босди. Уқ овози Жаҳон опанинг фарёди билан қўшилди. У жон ҳолатда Рўзбой томон интилди: «Нима қилиб қўйдинг?!». Қотил милтиқ оғзини аёлга тўғрилади. Оғир яраланиб, тебраниб турган Алижон онасини гавдаси билан тўсди. Яна ўқ отилди. Шунча кураш тушиб, елкаси ерга тегмаган азамат йигит номард ўқидан йиқилди. Нури сўниб бораётган кўзлари билан онасига тикилди, аранг сўради: «С... сизга ўқ тегмадими?». Жаҳон опа фарёд урди: «Уша номард сени отгунча мени отмайдами, жон болам?!».

Қишлоқ бир зумда тўстўполон бўлиб кетди. Алижоннинг акаси Мирзоалим,

КЎРИНГ, ТОМОША ҚИЛИНГ

Душанба, 9

● УЗТВ I

- 18.00 ЯНГИЛИКЛАР.
18.10 «Оқ бўталоқ». Мультфильм.
18.30 Болалар учун концерт.
19.00 «ХУҚУҚ ҲАТИМИЗДА».
19.30 «АХБОРОТ» [рус тилида].
19.50 Ўзбекистон халқ артисти Рўзимбек Муродов куйлайди.
21.00 «АХБОРОТ».
21.25 Бир асар тарихи. Ойбек «НАВОИЙ» романининг яратилиши ҳақида.
21.55 УЗТВ хазинасидан. Ойбекнинг «НАВОИЙ» романи асосида видеофильм. 1-қисм.
23.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УЗТВ II

- «ТОШКЕНТ»
СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
19.05 «АССАЛОМУ АЛАЙКУМ» [такрор].
20.05 «СПРИНТ».
20.30 «БУЛУТ ОСТИДАГИ ОХУЛАР». Телефильм.
20.40 Малика Аҳмедова билан учрашув.
21.05 М. Бафоев. «АЛИШЕР НАВОИЙНИНГ БЕШ РУБОИЯСИ».
21.35 «МОСКВА ВАҚТИ БИЛАН». Бадий фильм [А. Довженко номли киностудия].
ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ДИҚҚАТИГА!
Профилактика муносабати билан душанба, 9 сентябрь кuni МТ—ОРБИТА-4 кўрсатувлари соат 6.00 дан 13.10 гача УЗТВ I канали орқали намоиш этилади.

● МТ — ОРБИТА-4

- 6.00 «ТОНГ».
8.35 «УНИНГ ҚАЛБИ ТИРИК». Телевизион ҳужжатли фильм. Астафьево музей-чорбоғи ҳақида.
8.55 Мультфильм.
9.10 «Марафон-15».
10.10 «ДАВИД ВА ГОЛИАФ». Телевизион бадий фильм [Бўлгория телевидениеси].
11.25 Турли мамлакатларнинг эртақлари ва афсоналари. Шотландия эртаги.
11.30 ТСН.
11.50 «Савдо растаси». Тижорат хабарлари.
12.05 Футбол шарҳи.
12.35 Поволжье халқларининг иккинчи фольклор фестивали. Нижний Новгороддан кўрсатилади.
* * *
14.30 ТСН.
14.45 «ИВАН ПАВЛОВ. ҲАҚИ-

- ҚАТ ИЗЛАБ». Беш серияли телевизион бадий фильм. 1-серия — «МЕН РЯЗАНДА ТУҒИЛДИМ» [«Лентелефильм»].
16.00 С. Прокофьев. Фортепиано ва оркестр учун си-бемоль мажор 4-концерти [чапқайлар учун].
16.25 «6-композиция». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. «XX АСР РУС ЖИВОПИСИ» туркумидаги [Давлат телерадиоси ва «Панорама» студияси].
16.55 Болалар соати [немис тили дарси билан].
17.55 «Ен дафтар».
18.00 ТСН.
18.15 «БИЗ ВА ИҚТИСОДИЁТ».
18.45 «Савдо растаси». Тижорат хабарлари.

- 19.00 «Қизиқувчилар олами».
19.15 МТ экранда биринчи марта. «УЙИҶҚАРО КИШИЛАР». Бадий фильм. 1-фильм. 1-серия [М. Горький номли киностудия].
20.30 Информацион программа.
21.10 Футбол шарҳи.
21.40 «ИГУАНЛАР ТУНИ». ССР Иттифоқи Давлат академик Малий театри фильм-спектаклининг премьераси. Автор — Т. Уильямс. Танафус пайтида [23.00] — ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
00.50 «САНАМЛАР». Олег Газманов.
01.20 МТ экранда биринчи марта. «УЙИҶҚАРО КИШИЛАР». Бадий фильм. 1-фильм. 1-серия.
02.35 «Яна оперетта».

Сешанба, 10

● УЗТВ I

- 18.00 ЯНГИЛИКЛАР.
18.10 «Қувноқ болалик дийрида». Мультфильм.
18.30 «ЕШЛИК» студияси кўрсатади. «ҚУШИҚ БИЛАН БОШЛАНАР ТОНГИМ».
19.00 «ДЕҲҚОН ЮМУШЛАРИ».
19.30 «АХБОРОТ» [рус тилида].
19.45 «Медео» спорт комплекси сахнасида Ўзбекистон эстрадаси.
20.30 «БОБОЛАРДАН ҚОЛГАН БУ НАВО». Фильм-концерт [«Ўзбектеlevision»].
21.00 «АХБОРОТ».
21.25 «Спортлото».
21.30 «ИСТЕЪДОД». Наманган вилояти мусиқали драма ва

- комедия театрининг актери Маъруф Ниёзов.
22.20 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 2-қисм.
23.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УЗТВ II

- «ТОШКЕНТ»
СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
19.05 «ЭНЕКОР».
19.50 «МОКШАДАГИ ҚУРИҚ-ХОНА». Телефильм.
20.00 «ЛАҲЗА». Хабарлар.
20.10 «ШАҲАР ЮМУШЛАРИ».
21.30 «БОЛАЛАР» кўрсатуви.
22.25 «СЕН МЕНИНГ ҚУШИ-ГИМСАН». Бадий фильм [«Ўзбекфильм»].
● МТ — ОРБИТА-4
6.00 «ТОНГ».
8.30 «Алдар Кўса». Мультфильм.

- 8.45 Н. Осипов номли Давлат академик рус халқ оркестри яхкахонлари квартети чалади.
9.00 Болалар соати [немис тили дарси билан].
10.00 «УЙИҶҚАРО КИШИЛАР». Бадий фильм. 1-фильм. 1-серия.
11.15 Биржа янгиликлари.
11.30 ТСН.
11.45 ХОККЕЙ. Канада кубоги. КАНАДА—СССР терма командалари. Канададан кўрсатилади.
13.45 «Телемикист».
14.30 ТСН.
14.45 «ИВАН ПАВЛОВ. ҲАҚИ-ҚАТ ИЗЛАБ». Беш серияли телевизион бадий фильм. 2-серия — «ҲАЛ ҚИЛИНМА-ГАН МАСАЛА».
15.00 А. Бородин. Си минор

- 2- («аҳрамонлик») симфонияси. Россия миллий симфоник оркестри ижро этади. Дирижёр — М. Плетнев.
16.25 «Давр формуласи». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. «XX АСР РУС ЖИВОПИСИ» туркумидаги.
16.55 «Чемпионлар билан биргаликда».
17.10 «Болалар мусиқий клуби».
17.55 «Ен дафтар».
18.00 ТСН.
18.15 СИЕСИЯ МУЛОҚОТЛАР.
19.00 «Қизиқувчилар олами».
19.15 «Россия тароналари» телерадиотанловий дипломанти «Воскресенье» ансамблининг чиқиши.
19.25 МТ экранда биринчи марта. «УЙИҶҚАРО КИШИ-

- ЛАР». Бадий фильм. 1-фильм. 2-серия.
20.30 Информацион программа.
21.10 ХОККЕЙ. Канада кубоги. КАНАДА — СССР терма командалари. Канададан кўрсатилади. Танафус пайтида [22.45] — ТСН.
23.45 Епископ Василий Родзянко билан суҳбатлар. 1-кўрсатуви.
00.10 «ЧЕРНОБИЛЬ БОЛАЛАРИ — БИЗНИНГ БОЛАЛАРИ». Хайрия концерти.
01.15 МТ экранда биринчи марта. «УЙИҶҚАРО КИШИЛАР». Бадий фильм. 1-фильм. 2-серия.
02.20 «ВАЛЬС, ВАЛЬС, ВАЛЬС...». Киноконцерт.

Чоршанба, 11

● УЗТВ I

- 8.00 «АХБОРОТ».
8.25 «Соглом бўлай десангиз».
8.35 «АЛАМ ДАРЭСИ». Телефильм.
8.55 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 1-қисм [такрор].
10.30 БИОЛОГИЯ. Эволюцион таълимот.
11.00 «ЕШЛИК» студияси кўрсатади. «ТЕЛЕЖАРИДА».
11.30 КИМЕ. Кучли ва кучсиз электролитлар.
* * *
18.00 ЯНГИЛИКЛАР.
18.10 «Ҳаво шарида сайр». Мультфильм.
18.25 Болалар учун. «Қувноқлар даврасида».

- 18.55 «ДЕПУТАТ ВА ҲАЁТ».
19.30 «АХБОРОТ» [рус тилида].
19.50 «НАҚШЛАР ЖИЛОСИ». Халқ амалий санъати ҳақида.
20.40 «БУТУН УМР ДАВОМИДА». Телефильм.
21.00 «АХБОРОТ».
21.25 Бахтиёр Тўлаганов куйлайди.
22.05 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 3-қисм.
23.15 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УЗТВ II

- «ТОШКЕНТ»
СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
19.05 «ТАБИАТНИ АСРАНГ». Кинопрограмма.
20.00 «ПУЛЬС». Хабарлар.
20.10 Мусиқий лавҳалар.
20.40 «ВЕЛОСИПЕД НЕГА ИХТИРО ҚИЛИНАДИ!». Те-

- лефильм.
20.50 «МИРАЖ».
21.50 «КИНОНИГОҲ».

● МТ — ОРБИТА-4

- 6.00 «ТОНГ».
8.35 «Чўчқабозар». Мультфильм.
8.55 Қора Қорав номли Озарбайжон Давлат камер оркестри — студиямиз меҳмони.
9.25 «Чемпионлар билан биргаликда».
9.40 «Болалар мусиқий клуби».
10.25 «УЙИҶҚАРО КИШИЛАР». Бадий фильм. 1-фильм. 2-серия.
11.30 ТСН.
11.45 «ЖАҲОН БОЗОРИНИНГ КАЛИТИ».

- 12.15 «ОНАМ, ДАДАМ ВА МЕН».

* * *

- 14.30 ТСН.
14.45 «ИВАН ПАВЛОВ. ҲАҚИ-ҚАТ ИЗЛАБ». Беш серияли телевизион бадий фильм. 3-серия — «Реалистлар».
15.50 Концерт.
16.00 «Биржа учувчиси».
16.10 Болалар соати [инглиз тили дарси билан].
17.10 «Ен дафтар».
17.15 «ПЛАНЕТА».
18.00 ТСН.
18.15 «ЯУЛНИ ҚАЕРГА ОЛИБ БОРИШНИ АЙТМАЙМАН...». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Поволжье татарларининг миллий урф-одатлари ва турмуши ҳақида

- [Саратов].
18.50 МТ экранда биринчи марта. «УЙИҶҚАРО КИШИЛАР». Бадий фильм. 2-фильм.
20.30 Информацион программа.
21.10 «ЭСКИ ТАНИШЛАРИНИНГ ОИЛАВИЙ ХРОНИКАСИ». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. «Илья». 1 ва 2-фильмлар.
22.50 «КИНОПАНОРАМА».
00.05 Епископ Василий Родзянко билан суҳбатлар. 2-кўрсатуви.
00.30 МТ экранда биринчи марта. «УЙИҶҚАРО КИШИЛАР». Бадий фильм. 2-фильм.
02.05 Балет артистларининг концерти.

Пайшанба, 12

● УЗТВ I

- 8.00 «АХБОРОТ».
8.25 «Соглом бўлай десангиз».
8.35 «ҲАР ДОИМ БУЛСИН ҚУЕШ!».
9.15 «ЎЗБЕКИСТОН». Телевизион киножурнал.
9.25 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 2-қисм [такрор].
10.30 ХУҚУҚИЙ ДАВЛАТ ВА ХУҚУҚ АСОСЛАРИ.
11.00 «ЕШЛИК» студияси саволларингизга жавоб беради.
11.30 ИНФОРМАТИКА ВА ХИСОБЛАШ ТЕХНИКАСИ АСОСЛАРИ.
* * *
18.00 ЯНГИЛИКЛАР.

- 18.10 «Саҳий ўрмон». Мультфильм.
18.25 «Алифбо сабоқлари». II босқич.
19.00 «ПАХТАКОРЛАРИНИНГ ДОЛЗАР ВАЗИФАЛАРИ».
19.30 «АХБОРОТ» [рус тилида].
19.50 «НАСИБА». Фильм-концерт [«Ўзбектеlevision»].
20.30 «СЪЕЗД ОЛДИ УЙЛАРИ». Ўзбекистон ёзувчиларининг X съезди олдидан.
21.00 «АХБОРОТ».

- 21.15 «ЎЗБЕКИСТОН БАСТАКОРЛАРИ». Жумҳуриятда хизмат кўрсатган санъат арбоби Мардон Насимов.
22.15 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 4-қисм.
23.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УЗТВ II

- «ТОШКЕНТ»
СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ
19.05 «БИЗНИНГ НАБИРАМИЗ МИЛИЦИЯДА ИШЛАЙДИ». Бадий фильм [«Ўзбекфильм»].
20.35 «БУ ОҚШОМДА».
22.35 «КИНОКУЗГУДА—ҲАЁТ». Кинокўрсатуви.
● МТ — ОРБИТА-4
6.00 «ТОНГ».
8.30 «ВАХТАЧИЛАР». Телевизион ҳужжатли фильм [Красноярск].
8.50 И. Бочкова чалади [скрипка].
9.20 «УЙИҶҚАРО КИШИЛАР». Бадий фильм. 2-фильм.
11.00 ИИВ маълумотларига кўра...
11.15 «Ишчан чопар».

- 11.30 ТСН.
11.45 ХОККЕЙ. Канада кубоги. Ярим финал. Канададан кўрсатилади.
13.45 «Телемикист».
14.30 ТСН.
14.45 «ИВАН ПАВЛОВ. ҲАҚИ-ҚАТ ИЗЛАБ». Беш серияли телевизион бадий фильм. 4-серия — «ЖАНОБ ФАКТ».
15.50 Қозоғистоннинг мусиқий фольклори.
16.30 «ШАҲАР ДАРОМАДИ». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси [Петропавловск-Камчатский].
17.00 «13-шайтон боласи». Мультфильм.
17.10 «...16 ЕШГАЧА ВА УН-ДАН КАТТАЛАР».
17.55 «Ен дафтар».
18.00 ТСН.

- 18.15 ИИВ маълумотларига кўра...
18.30 ХОККЕЙ. Канада кубоги. Ярим финал. Канададан кўрсатилади.
20.30 Информацион программа.
21.10 «ЯНГРА, ГАРМОНЬ».
22.45 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
23.05 «МАНСАБ ИБТИДОСИ».
23.20 Қадимий Псков ҳақида кўрсатуви.
00.35 «ЧАРДАШ МОНТИ». Телевизион бадий фильм [Братислава «Колиба» студияси ҳамда «Союзтелефильм»].
02.00 «ЭФИРДА МУСИҚА». Сайланмалар.

Кўрият, томоша қилият

Жума, 13

● УЗТВ I

- 8.00 «АХБОРОТ».
- 8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
- 8.35 «ОРИҚ ОТАЖОНОВ КУЙЛАЙДИ». Фильм-концерт.
- 9.00 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 3-қисм (такрор.).
- 10.10 «КУРГАЛЬЖИНО». Телефильм.
- 10.30 ЗООЛОГИЯ. Ҳашоратларнинг кўпайиши ва ривожланиши.
- 11.00 «ЭЛГА ХИЗМАТ: ТАЛАБ ВА ТАКЛИФ». Андижон вилоятдан кўрсатув.
- 11.30 ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚЛАРИ ТАРИХИ.

- 18.00 ЯНГИЛИКЛАР.
- 18.10 «Асалари». Мультфильм.
- 18.15 «ЧАМАН» болалар фольклор-этнографик ансамблининг концерти.
- 19.00 «ЗАМИН САХОВАТИ».
- 19.30 «АХБОРОТ» (рус тилида).
- 19.50 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади...
- 20.00 Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига, Шорнинг «САБЪАИ САЙЕР» асарини ҳақида.
- 21.00 «АХБОРОТ».
- 21.25 «АЕЛ ҚАЛБИ НАВОЛАРИ». Мусикий кўрсатув.
- 22.25 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 5-қисм.

23.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УЗТВ II «ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КўРСАТАДИ

- 19.05 «Уолт Дисней таништирадими...». Мультфильмлар тўлаими.
- 20.00 «ПУЛЬС». Хабарлар.
- 20.10 «ДУНЁ БОЛАЛАРИ». Тошкент ва Америка мактаб ўқувчиларининг ҳамкорликдаги спектакли.
- 21.40 «ЎЗБЕКИСТОН МУСАВВИРЛАРИ — НАВОИЙ ЮБИЛЕЙИГА».
- 21.50 «КИНОНИГОҲ».

● МТ — ОРБИТА-4

- 6.00 «ТОНГ».
- 8.30 «БИЗ — БЕЛУДЖАДАНМИЗ». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Аср бошида Эрондан Туркманистон

- ҳудудига кўчиб ўтган кўчманчилар ҳақида (Ашхобод).
- 8.50 «Барон Мюнхгаузеннинг саргузаштлари». Мультфильм.
- 9.05 «...16 ЕШГАЧА ВА УНДАН КАТТАЛАР».
- 9.50 «ЭСКИ ТАНИШЛАРНИНГ ОИЛАВИЙ ХРОНИКАСИ». Телевизион ҳужжатли фильм. «Йил» 1 ва 2-фильмлар.
- 11.30 ТСН.
- 11.45 ХОККЕЙ. Канада кубоги. Ярим финал. Канададан кўрсатилади.

- 14.30 ТСН.
- 14.45 «ИВАН ПАВЛОВ. ҲАҚИҚАТ ИЗЛАБ». Беш серияли телевизион бадий фильм. 5-серия — «ЕССЕ НОМО (ИНСОН)».
- 15.50 Л. Бернстайн. Дивертисмент. Бавария радиоси сим-

- фоник оркестри ижро этади.
- 16.15 «ВА ЯНА «ПАЛЛАДА»ДА ЯПОНИЯГА». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Владивосток).
- 16.45 Биржа янгиликлари.
- 17.15 «Ён дафтар».
- 17.20 ХОККЕЙ. Канада кубоги. Ярим финал. Канададан кўрсатилади. Танаффус пайтида (18.00) — ТСН.
- 19.35 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони».
- 20.30 Информацион программа.
- 21.10 «ВИД» таништиради.
- 00.15 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
- 00.30 «РАҚСЛАР, РАҚСЛАР, РАҚСЛАР».
- 01.00 ХОККЕЙ. Канада кубоги. Ярим финал. Канададан кўрсатилади.

Шанба, 14

● УЗТВ I

- 8.00 «АССАЛОМУ АЛАЙКУМ».
- 9.00 «МЕН СИЗНИ СЕВАРДИМ». Бадий фильм (М. Горький номли киностудия).
- 10.25 «ОНАЛАР МАКТАБИ».
- 10.55 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 4-қисм (такрор.).
- 12.05 АРАБ ТИЛИ. 13-машғулот.
- 12.35 ХАЛҚ ИЖОДИЕТИ. Тўй маросимларида ижро этиладиган кўшиқ ва лапарлар. 3-кўрсатув.
- 14.25 «ДУСТЛИК» студияси кўрсатади. «ЯГОНА ОИЛАДА».
- 15.25 Раъно Бекнонова ва Комил Раҳимовлар концерти.
- 16.15 «ИСТИҚБОЛ ЯУЛИДА». Жиззах вилояти чўлқуварлари ҳақида.
- 16.30 ГосНИТИ заводи ишчиларининг иш тажрибасидан.
- 17.00 Футбол бўйича СССР чемпионати. «ПАХТАКОР» — «АРАРАТ» (Ереван). «ПАХТАКОР» Марказий стадиондан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида — «ҲАЙ-КАЛТАРОШ». Ҳужжатли фильм («Ўзбектелефильм» премьераси).
- 18.50 Усмирлар учун. «ТЕНГ-ДОШЛАР».
- 19.30 «АХБОРОТ» (рус тилида).
- 19.50 «ОЛАМГА САЁХАТ». Кинокўрсатув.
- 20.35 «ОЛТИН ВОДИЙ КУЙЧИСИ». Фильм-концерт («Ўзбектелефильм»).
- 21.00 «ҲАФТАНОМА».
- 22.00 Алишер Навоийнинг «САБЪАИ САЙЕР» асарини асосида Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси «Тановар» рақс дастаси театрлаштирган мусикий лавҳалар.
- 22.50 «АРСЛОНБОБ». Манзарали фильм.
- 23.00 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 6-қисм.
- 00.10 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

- 10.15 «РАНГИНКАМОН» (тожик тилида).
- 11.15 «ХОРАЗМ АФСОНАСИ». Бадий фильм. 1-серия («Ўзбекфильм»).
- 11.45 «ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КўРСАТАДИ
- 18.00 Футбол бўйича СССР чемпионати. «ПАХТАКОР» — «АРАРАТ» (Ереван). «ПАХТАКОР» Марказий стадиондан олиб кўрсатилади. 2-тайм (рус тилида).
- 18.50 Телефильм.
- 19.20 Классик куй шинавандаларига.
- 19.55 «Туркманистон».
- 20.10 Кичкинтойлар, сизлар учун!
- 20.30 Москва. Информацион программа.
- 21.10 «Туркманистон».
- 21.30 «1991 йил ҳосили». Сизга омад, пахтакорлар!
- 21.40 Сатира ва юмор.
- 22.10 «Говеч». Адабий кўрсатув.

● МТ — ОРБИТА-4

- 6.00 Молдова Давлат «ЖОК» рақс ансамблининг концерти.
- 6.35 «Лахтак ва булут». Мультфильм.
- 7.30 Ритмик гимнастика.
- 8.00 ТСН.
- 8.15 СССР Давлат камер оркестри ҳамда М. Свешников номли Москва Давлат хор билми юрти болалар хорининг концерти. Дирижёр — В. Третьяков.
- 8.55 «БУРДА МОДЕН» таклиф этади...
- 9.25 ТОНГИ ДАМ ОЛИШ КўРСАТУВИ.
- 9.55 «ЗДОРОВЬЕ».
- 10.25 «ҲАЙВОНОТ ОЛАМИДА».
- 11.10 «ОЛТИН ЖУНЛИ ҚУЙ ТЕРИСИ».
- 11.30 «ШОИР ҚИЗИ».
- 12.00 Н. Гнатюк куйлайди.
- 12.45 «ШЕРИК».
- 13.15 Режиссёр М. Захаров фильмлари. «СВИФТ ҚУРГАН УЙ». 1-серия («Союзтелефильм»).
- 14.30 ТСН.
- 14.45 Режиссёр М. Захаров фильмлари. «СВИФТ ҚУРГАН УЙ». 2-серия.
- 15.50 «Ер — она масканимиз». Телевизион фототанлов.
- 15.55 «БОНГ».
- 17.10 С. Раҳманинов. «ҚОЯ». Симфоник фантазия. СССР Маданият вазирлигининг Давлат симфоник оркестри

- ижро этади. Дирижёр — Г. Рождественский.
- 17.25 «МАНГУ МУҲАББАТГА САЗОВОР МАМЛАКАТ». МОСКВА КРЕМЛИ. 2-фильм.
- 18.05 «Майя араси». Кўп серияли мультфильм премьераси. 12-серия.
- 18.30 «ВАРЛАМ ШАЛАМОВ. БИР НЕЧА УМРИМ». Телевизион ҳужжатли фильм.
- 19.20 Халқ оҳанглари.
- 19.30 «КАРИБ СИРИ». Телевизион бадий фильм премьераси. 1-серия (Буёк Британия).
- 20.30 Информацион программа.
- 21.10 «КАРИБ СИРИ». Телевизион бадий фильм премьераси. 2-серия.
- 22.10 «СЕМЬЯ» ҳафтаномасининг хит паради.
- 23.25 ФУТБОЛ, СССР чемпионати. «СПАРТАК» (Москва) — «ДИНАМО» (Москва). 2-тайм.
- 00.15 «МАСХАРАБОЗ». Телевизион бадий фильм. 1-серия (Одесса киностудияси).
- 01.25 «УША ПАЙТЛАРДА ДЕРАЗАЛАР УЙИБ ИШЛАНГАНДИ...». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Енисейскилик мусаввир Н. Дорогов ҳақида (Красноярск).

Якшанба, 15

УРМОН ХОДИМЛАРИ КУНИ

● УЗТВ I

- 8.00 «ҲАФТАНОМА» (такрор.).
- 9.00 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 5-қисм (такрор.).
- 10.00 «Саломат бўлинг!».
- 10.40 «ЎЗБЕКИСТОН УРМОНЛАРИ».
- 11.10 «КИТОБ ВА ҲАЁТ».
- 11.40 «ЛАЙЛИ ВА МАЖНУН». Огаҳий номидаги Хоразм вилоят мусиқали драма театрининг спектакли.
- 13.50 «БИЗГА МАКТУБ ЯУЛЛАБСИЗ».
- 14.20 «ДЕҲҚОН ВА ЗАМИН».
- 15.30 «КИНО УСТАЛАРИ». Т. Толипов.

- 18.00 «Куръш». Мультфильм.
- 18.15 Болалар учун. «КИЧКИНТОЙ» кўрсатув.
- 18.45 «ЕШЛИК» студияси кўрсатади. «ТАЛАБАЛИК ЙИЛЛАРИМ».
- 19.30 «АХБОРОТ» (рус тилида).
- 19.45 «ҲАМ КУЛДИРАДИ, ҲАМ КУЙДИРАДИ...». «Наштар» ҳажвий киножурналининг 25 йиллигига бағишланади.
- 20.40 «Йўқолган виждон». Катталар учун мультфильм.
- 21.00 «АХБОРОТ».
- 21.25 «ЯКШАНБА ОҚШОМИДА». Мусикий кўрсатув.
- 22.15 Ойбек. «НАВОИЙ». Видеофильм. 7-қисм.
- 23.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УЗТВ II

Ўзбекистон телевидениесининг «ДУСТЛИК» видеоканали

- 9.00 «БИЗ МАКАРЖАГА БОРАМИЗ». К. Тинчурин номли татар Давлат драма ва комедия театрининг спектакли.
- 10.50 «АС ГАЛА—БҲИДОК ДЕГАНИ». Телефильм.
- 11.15 «ИНТЕРСПОРТ».
- 11.55 «ХОРАЗМ АФСОНАСИ». Бадий фильм. 2-серия.
- 12.35 «ДУШАНБЕ КўРСАТАДИ: 17.30 Мультфильмлар: «Ғаройиб манежа», «Ғаройиб бочка».
- 17.45 «Лабиринт». Юқори синф ўқувчилари учун кўрсатув.
- 18.25 «Хусни замин». Ҳужжатли фильм премьераси.
- 18.45 «Розу нибзи мардум».
- 19.15 «Пайванд». «Ширинжон» ансамблининг чиқиши (Тошкент шаҳри).
- 20.00 «Ҳафта».
- 20.30 Москва. Информацион программа.

- 21.10 Ф. Ансорий. «Ҳаёт ва ишқ». Телеспектакль.
- 23.10 «Телетомошабин ҳамроҳи».
- МТ — ОРБИТА-4
- 7.30 Ритмик гимнастика.
- 8.00 ТСН.
- 8.20 «Спортлото» тиражи.
- 8.35 «СИЗ ЯРАТГАН БОҒ».
- 8.50 «ЭРТА САҲАРЛАБ».
- 9.35 «ВАТАН ХИЗМАТИДА».
- 10.35 «ТОНГ ЮЛДУЗИ».
- 11.35 «САЁХАТЧИЛАР КЛУБИ».
- 12.35 «ҚИШЛОҚ ЯНГИЛИКЛАРИ».
- 13.35 «Марафон -15».
- 14.35 ТСН.
- 14.50 ХОККЕЙ. Канада кубоги. Финал. Канададан кўрсатилади.
- 16.50 «ХАЛҚАРО ПАНОРАМА».
- 17.35 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. Мексика эртаги.
- 17.40 «УОЛТ ДИСНЕЙ ТАНИШТИРАДИ...».

- Якшанба кинозали
- 18.30 «ҚУЙ ЯИЛИ». Ҳужжатли фильм премьераси.
- 19.05 МТ экранда биринчи марта. «ИККИНЧИ УРИНИШ». Бадий фильм (АҚШ).
- 20.30 Информацион программа.
- 21.10 «БРЭЙН РИНГ». Усмирлар турнири. Киев ва Одесса командаларининг учрашуви.
- 21.45 Бир актёр театри. Е. Шифрин. «МЕН ШОСТАКОВИЧ АСАРЛАРИНИ КУЙЛАЙМАН».
- 23.15 ВОЛЕЙБОЛ. Европа чемпионати. Эраклар. Финал. Германиядан кўрсатилади.
- 00.15 «МАСХАРАБОЗ». Телевизион бадий фильм. 2-серия.
- 01.35 Сизлар учун Ю. Гуров раҳбарлигидаги халқ чолғулари камер оркестри чалади

РЕСПУБЛИКА АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИДА

Ўзбекистон республикасининг Адлия вазирлигида жамоат ташкилотлари ҳамда

сиёсий партияларга рўйхатдан ўтганлик тўғрисидаги гувоҳномалар топширилди.

Ўзбекистон Ленинчи Коммунистик Ёшлар Союзининг, В. И. Ленин номли Ўзбекистон республика пионер ташкилотининг, «ЭРК» демократик партиясининг, Абдулла Қодирий номли жамғарманинг, Ўзбекистон республикаси Қизил ярим ой жамиятининг, хорижий мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамиятининг, баъзи касаба уюшмалари ҳамда бошқа жамоат ташкилотларининг

низономалари расмий тарзда тасдиқланди. Гувоҳномаларни Ўзбекистон республикасининг Адлия вазирлиги М. М. Маликов топширди.

(ЎЗТАГ).

• «ОБУНА - 92» •

Тошкент ҳақиқати

ҚАДРОН
РЎЗНОМАҢИЗГА
ЁЗ ИЛИШНИ
УНУТМАНГ!

1992 йил учун рўзнома ва ойномаларга обуна давом этмоқда. Бошқа нашрлар қатори «Тошкент ҳақиқати» рўзномасига ҳам 1 августдан бошлаб барча алоқа бўлимларида обуна қабул қилинмоқда.

«Тошкент ҳақиқати»нинг бир йиллик обуна баҳоси — 25 сўм 68 тийин, ярим йилга 12 сўм 84 тийин, уч ойга эса 6 сўм 42 тийин.

Ҳурматли муштарийлар! Фурсат ганиматлигида ўз рўзномаиғиз — «Тошкент ҳақиқати»га обуна бўлишга шошилиң!

• Ҳажвий тўртликлар •

ТАШМАЧИГА

Сен ўтарсан кўзи бежо, дилда ҳадик,
Атрофингда турганлар кўп ҳайрон бўлиб
Айтдиларки: «Бу қандайин махлуқ ўзи,
Не чун яралмабдур экан сичқон бўлиб?!»

ПОРАХЎРГА

Олдинг! Олдирмадинг бир фотиҳ мисол,
Пулинг ҳисобига қолдинг етолмай.
Мол-дунё бандаси, доғдасан алҳол,
Лоқақя бир чақа олиб кетолмай!

ЮЛҒИЧГА

Индамай кетсам гар тиржайиб қўясан,
«Аҳмоқ қилдим» — дея сен мендан кулгандек.
Қайтимин сўрасам, қовоғинг уясан,
Гўё сен менданмас, мен севдан юлгандек.

ҒИЙБАТЧИГА

Сенга ошналиқдан сақласин буткул,
Ўлгач ҳам ҳабримиз бўлмасин қўшини.
Бутун мазоротни тик турғизасан,
Бичиб ўшанда ҳам турли «миш-миш»ни.

ЛАГАНБАРДОРГА

Яхши ҳам сен борсан, эй, лаганбардор,
Қанча жирканч бўлма, борингга шукур.
Нодондан оқиллар ибрат олгандек
Сен туфайли дони эъзозда гурур.

Дилмурод САИДОВ.

«СТИЛЬ» ЎРНИГА
«НИЛУФАР»

ТОШКЕНТ мебель фабрикасида ишлаб чиқарила бошланган янги мебель термасига «Нилуфар» номи берилди. Ихчам кўринишга эга бу қулай, юмшоқ уй жиҳози шу даврга қадар чиқариб келинган аянча йирик ва қиммат «Стиль» гарнитурини ўрнига ўзлаштирилди. Шу жиҳатдан у бирмунча торроқ хонадонларга, айниқса, ёш келин-куёвларга ҳар томонлама қулайдир.

Янги мебельларнинг илк намуналари савдо тармоқларига жўнатилди.

Ш. РУСТАМОВ.

ОҲАНГАРОН, Пискент, Паркент сингари тоғли ноҳиялардаги қишлоқларда истиқомат қилаётган одамлар орасида табиий набототларнинг билимдонлари кўплаб топилди. Улар билан гаплашган киши ёввойи ўсимликлар ҳақида нодир маълумотлар олади. Маҳкам ака Қушатов ана шундай ажойиб инсонларнинг биридир. Олтимышдан ошган бу отахоннинг бутун ҳаёти Ўстонлик тоғлари қучоғида ўтган.

— Рўзномаиғизда табиатнинг ўзини табиб деб жуда тўғри таърифлагансизлар, — деди М. Қушатов, — дарҳақиқат, шундай. Мен бутун сизга бир-иккита табиий набототлар ҳақида гапириб берай... — Марҳамат. Айни мундоо бўлади.

— АВВАЛО, исирик ҳақида. Унинг номини кўпчилик эшитган. Танийдиганлар ҳам анчагина. Исирик кўп йиллик ўсимлик бўлиб, қурғоқ шўрхок ерларда, дашт жойларда, тепаликларда ўсади. Май-сентябрь ойларида гуллаб, уруғлайди.

Шарқ халқлари қадим-қадимлардан буён исирикдан шифобахш гиёҳ сифатида фойдаланиб келадилар. Улар бу ўсимликнинг ер устки қисми қайнатмасини турли хил бод касалликларини, тери хасталикларини даволашда ишлатганлар. Бунинг учун исирик

Унинг ёзишича, куймиш асаблари шамоллаганда, тизза ва суяклар қақшаб оғриганда азоб қолдирувчи омил сифатида исирик ишлатилади. У бу гиёҳни кучли пешоб ҳайдовчи восита ўрнида ҳам тавсия этади. Булардан ташқари, исирик ва

ТАБИАТНИНГ
ЎЗИ ТАБИИ

пояс ва донидан маълум миқдор олиниб, ванна қилинади. Абу Райҳон Берунийнинг «Китоб ас-Сайдана фит-Тиб» деган таботатга доир асари бор. Бу китобда аллома исирик ҳақида гап юритиб, бу набототнинг сут-ширасига 10 кун давомида пахта ёки бошқа мато шимдирилиб, қиммага йўлиққан беморларга суртилса, уларнинг жони таскин топиши ҳақида маълумот беради.

Абу Али ибн Сино ҳам исирикқа катта аҳамият берган.

ИСИРИК

ИСМАЛОҚ

лаларда, экинлар орасида учратилиши мумкин. У ҳам сентябрь ойининг бошларида пишди. Бу ўсимликнинг барглари ҳам, уруғи ҳам, илдизи ҳам шифобахш ҳисобланади.

Унинг таркибида турли хил — С, В₁, В₂, К, Е витаминлари мавжуд. Шунингдек, темир, йод, фосфор, калий, кальций, мағний каби моддаларга бой. Унинг барглари қайнатмасидан халқ таботатида камқонлик, томоқ, ўпка ва асаб касалликларини даволашда фойдаланилади. Исмамоқ ҳам ел ва пешобни яхши ҳайдайди.

Абу Али ибн Синонинг айтишича, исмамоқ барги қайнатмаси ичши йўталга, қабзиятга, томоқ шамоллашига йўлиққан пайтда катта наф келтиради. Исмамоқ баргидан инвтилиб тайёрланган малҳам оғриқ қолдирувчи даводир.

Муштарийларга шундай тавсиянома бериш мумкин: исмамоқдан қайнатма тайёрлаш учун 1 ош қошиқ миқдорда унинг мурғак ўти ёки барг уқаланмаси олинади. 200 грамм сувда 10 минут давомида қайнатилади. 1 соат тиндириб қўйилади. Сўнг доқада сузиб, совитилади. Шарбат кўнига ярим пиёладан уч маҳал истеъмол этилади.

— Раҳмат, тавсияларингиздан муштарийлар мамнун бўлишади, деб ўйлаймиз...

Сухбатдош Р. УМАРОВ.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

• РАССОМ ХАНДАСИ •

ҚИЗ: — Аммажон, тўйин тезроқ бошлай-қолинглар, унинг машиниси бор экан-ку!

ҚАЙЛИК: — Кечирасиз, мен ахир охишта босдим-ку...

Расмларни Шавкат МУЗАФФАР ўғли чизган.